

THEATER

Schweigman&/Het Houten Huis Curve

★★★★★

De vreemde stilte van een spierwitte, zich loom wegbuigende tunnel, waarin je voeten, gehuld in nylon beschermzakjes, traag voortbewegen. Van de ene zijde dringen geluiden binnen, als van een rangeerder in de nabijheid. Even een stoorzender, maar gaandeweg, zelfs als het later van beide kanten komt, krijgt het ritme iets geruststellends als een extra omhulsel van dat serene 'niets'. Bijna zoals wanneer je diep in een goed boek zit gedoken. Het verschil: dan gebeurt het buitensluiten van de omgeving als vanzelf, hier word je je erg bewust van dat proces tussen geest en zintuigen.

In 'Curve' gaan vorm, kleur, licht, materiaal en geluid een verbinding aan, die het publiek niet anders dan individueel kan ervaren. Claustrofobisch voor de een, verhelderend voor de ander. De samenwerking tussen theatermaker Boukje Schweigman, kunstenaar Cocky Bek, geluidsontwerper Martin Franke is in meer opzichten een gelaagde compositie/installatie geworden. Van etherisch wit allengs in zwarte duisternis beland en pas na enige tijd een glimp licht ontwarend, heb ik de neiging juist dan mijn pas nog meer te vertragen. Nog even het effect voelen van het ondoordringbare zwart, je tegelijk realiseren hoe beangstigend zo iets ook kan zijn. Uit voorzorg zijn her en der ritsen om te kunnen ontsnappen. Attent voorzeker, en een (lees: mijn) beetje-jammer-sentiment ban je gewoon uit je bewustzijn.

Hoge Fronten/Lieke Benders Verdrietfabriek

★★★★★

Verdriet als kermisattractie. Treuriger kun je het niet bedenken. Jonge theatermaakster Lieke Benders heeft een voorliefde voor de combinatie van het kwetsbare in de mens en het absurde in de realiteit. Voor 'Verdrietfabriek' verzamelde zij persoonlijke verhalen van Bosschenaren over verdriet en troost. Te horen in vijf knalblauwe, zeildoeken tenten, verspreid over een groot terrein, waar het publiek doorheen wordt gereden op karretjes als uit het spookhuis. Tussendoor staan bordjes met teksten als: Heb je wel eens een vreemde getroost? Meest naargeestig is de tent met discodreun en wiegende dj met geplamuurde glimlach, waar de vrolijkheid je door de strot wordt gedouwd. Tegelijk de enige plek zonder verhaalfragmenten, waar ze vermoedelijk juist het sterkst hadden gewerkt. De combinatie elders met beelden van een bos of in de ambiance van een verlaten strand zijn mooi, maar ook erg voor de hand liggend. Het idee is spannend, maar de uitwerking blijft in het cliché hangen.

Het Zuidelijk Toneel/Lucas De Man Rümke en De Man Door Europa

★★★★★

Met in het achterhoofd de viering volgend jaar van de sterfdag van Jeroen Bosch – "500 jaar dood: Hoera!" – en op zijn netvlies diens beroemde werk 'Tuin der lusten' begon stadskunstenaar van Den Bosch, theatermaker Lucas De Man, een ambitieuze reis door Europa. Om op aandringen van zijn leermeester Matthijs Rümke een verbinding te leggen tussen heden en verleden. En de wereld beter te begrijpen.

Met grote stappen en via een kennisquiz met het publiek banjert De Man door de geschiedenis en voert, à la Koot en Bie, gesprekken met spontaan op beeldscherm verschijnende Europese denkers. De Man is een charmante theaterpersoonlijkheid met een eigenzinnige kijk, die zijn publiek de avond voor de première moeiteloos door, filosofisch of wetenschappelijk, soms wat erg complexe betogen sleurt. Doodzonde wel, dat ook de gedachtespinsels van Nederlandse en Vlaamse gesprekspartners in het Engels worden gezegd. Dat zet veraf, terwijl het het denken over echt samenleven juist dichterbij wil brengen. En de beoogde link tussen de ('visionaire') 'Tuin der lusten' en sterk veranderde kaart van Europa had visueel sterker benadrukt mogen worden. Intrigerend is het doordenkertje in de schildering van een vitale minigemeenschap: dat de waarde van kunstwerken aldaar eerder het voortbestaan lijkt te kunnen garanderen dan die van de mensen zelf.

Dat was slechts ten dele gelukt. De CDU'er had met zijn particuliere hulp 'veel bedreigingen en haatmails over zich afgeroepen', wist de nieuwslezeres, 'maar de positieve reacties overheersten'. Het tweetal had dankzij Patzelt zelfs al werk gevonden: de één bij het lokale bestuur, de ander in een supermarkt. Ik vertel dit omdat ik er op de Nederlandse tv niets over heb gezien, terwijl het toch een hoopgevend bericht is.

Ook niet-politici overwegen wel eens een vluchteling te laten inwonen. Zaterdagavond meldde Marieke zich in 'Dilemma'. Zelf was ze ooit in een moeilijke periode opgevangen door een collega en nu wilde ze graag iets terugdoen voor een asielzoeker. Ik schrijf niet vaak over dit EO-programma omdat de dilemma's dikwijls wel erg privé zijn, maar nu leek er toch iets maatschappelijks aan de orde.

Marieke vertelde Tijs van den Brink eerlijk over haar twijfels. "Kan ik er als alleenstaande werkende moeder met twee kinderen wel een vluchteling bij hebben? 's Avonds lig ik voor tieners al uitgeteld in bed." Alle begrip voor

dijk en Tineke Schouten terugblikken op hun favoriete aflevering. Het zijn in feite veredelde herhalingen. Dat kan gebeuren in komkommertijd. Maar dat je op zo'n terugblik ook nog eens mag vooruitblikken, zoals Schouten vrijdagavond deed bij Eva Jinek, is volgens mij nieuw.

Maar goed, zaterdag was Marga van Praag aan de beurt. Ze had gekozen voor Ronald en Anneke die een pannekoekenhuis begonnen in Oostenrijk. Het werd geen gelukkige verhuizing, want Anneke stierf aan borstkanker. Dat zij haar kwaal opzij had geschoven voor de emigratie, was voor Van Praag dé reden om deze aflevering te laten herhalen. Inderdaad, een indrukwekkende uitzending. Niet alleen door de extra tragedie van de ziekte, maar sowieso. 'Ik vertrek' appelleert aan de droom om ooit ergens helemaal opnieuw te beginnen. Maar als we dan eenmaal hebben gezien wat voor gedoe dat is, en hoe vaak zo'n expeditie mislukt, kunnen we weer tevreden achterover leunen in onze tv-stoel. Want écht vluchten hoeven we natuurlijk niet. Het is hier per slot van rekening geen Eritrea.

Bondsdaglid Martin Patzelt nam twee asielzoekers op in zijn huis en bezorgde ze een baan

